زەکی ئەحمەد هەناری و وەرگێڕان

ـ کەمال مستەفا مەعرووف ـ

● کەدەڵێن وەرگێڕان واتە وەرگێڕانی بەرهەمێك لە زمانێك بۆ زمانێکی تر بەشێوەیێکی پوخت وڕازاوە بەمەرجێ تام وچێژی بەرهەمەکە لەکاتی وەرگێراندا نەفەوتێ .

ئەگەر لەم سووچەوە سەیری ئەو بەرهەمە ئەدەبیانە بکەین کە مامۆستا زەکی ئەحمەد هەناری لە زمانی ئینگلیزیو عەرەبی و فارسیو تورکییەوە وەریگێراون بۆسەر زمانی کوردی ، دەگەینە ئەو ئەنجامەی کە مامۆستا زەکی لە هونەری وەرگێراندا دەستێکی باڵای بووەو گۆی خۆی لە هونەری وەرگێڕان بردۆتەوە سەرکەوتنی بنچینەیی وە دەست هێناوە .

هۆی ئەم سەرکەوتنانەش ئەوەبووە شارەزایی ولیهاتوویی باشی لە هەرچوار زمانەکە داهەبووە ، چ لەڕووی گفتوگۆ کردنەوە بووبێ یان لەڕووی نووسینەوەدا .

بەردەوام بەهەر چوار زمانەکە شەکاری ئەدەبی خوێندۆتەوە وەئەو بەرهەمانەی کاری تێ کردووە لەگەڵ تاسەو ئارەزووی گونجاوە وهەست ونەستی بزواندوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی زگماك .

بەپەخشان گەلێ بەرهەمی ئەدەبی وەرگێڕاوە لەوانە گولستانی سەعدی شیرازی لە فارسیەوە کردووە بە کوردی ، ساڵی ١٩٦٨ لە بەغدا چاپی کردووە سەرگووزەشتەی ژیانی محەمەد (د ـ خ) ڕێك‌خستەی ئیدن‌هۆلاند لە ئینگلیزی‌یەوە گۆڕیوە بۆ کوردی هێشتا چاپ نەکراوە .

هەروەها گرامەری زمانی کوردی لە ئینگلیزی‌یەوە کردووە بە کوردی کە نووسەرێکی ئەمریکی نووسیوێتی .

جگە لە چیرۆکەی منداڵان کە لە ئینگلیزی‌یەوە وەریگێڕاوە بۆ کوردی هێشتا چاپ نەکراوە .

وەبە شیعر گەلێ شاکاری جیهانی وەرگێڕاوە ، لە زمانی فارسی شاکارەکانی سەعدی شیرازیو حافزی وەرگێڕاوە .

لە ئینگلیزی شاکارەکانی ڤیکتۆر هۆگۆو ولیەم‌شێکسپیری وەرگێڕاوە .

جا لێرەدا یەك دوو نموونە لە بەرهەمە وەرگێڕاوەکانی دەخەینە پەرچاو خوێنەرانی ئازیزی کورد واتەنی (مشتێ نموونەی خرواریکە) .

بەهیوای لە دەرفەتێکی تردا بەدرێژی بلاوییان بکەینەوە ڕازو نیازی گوڵ هۆنراوەی ڤیکتۆر هۆگۆیە لە ئینگلیزی‌یەوە وەریگێراوە ، بەم شێوەیە دەست‌پێ دەکات .

ڕازو نیازی گوڵ

گوڵێکی تازە پشکفتوی قەشەنگ
بەم پەروانەی وت ئەسەرخۆ بێ‌دەنگ
کەسوك لەگەری نسێیدا ئەفڕی
باڵی ڕەنگینی نەسیمی ئەدڕی
دڵدار ! هاودەمی شەوی تاریکم
دۆستی ئەمەگدار بۆ جوانی ڕێکم

وەرە پێشەوەرە ، خۆت دوور مەخەلێم
لەم جیهانەدا تۆی کە بچێڕێتم
لە میانەی بونو نەبون سەرگەردان
پەنجەی بەتێنی چارەنووس لێمان
ناگەڕێ ، زینهار ، مەبە دڵنیا
بەزویی ئەیوێ لێکمان کاجیا
ئەوکاتە هەتا هەتایێ ئەمن
ئەڕۆم ، نامێنم لێتان ئەبم ون
بە ئاگاوەرە ! ژیانی مە تەنیا
کورترە لە ژیانی گش شتی دنیا
پاش چاو قووچێنێك چاوەدەی بڕاوە
ریشەی ژیانم ، گەلام پچڕاوە
گۆڕی دلداری چەن تەنگە گیانە !
ژێ خۆشەویستی کورتەو لەبرانە
خۆزیا بۆ ئەمەی لە دلداریێك
خۆشیمان دیبا لە یێکتر کەمێك
تولە دەماری بارێکی تەنم
جێت ئەگرتئەموت لەم شادیە منم ؟
لەم باڵە گچکەی ڕەنگینانەی خۆت
ئەتدامێ دیاریەك تامنماوم بۆت

ئەمەش نموونەیێکی ترە لە شعری ولیەم شێکسپیر لە ئینگلیزییەوە کردوویەتی بە کوردی .

ئەمە خۆ دوور نییە ڕۆژێ ئەستێرەکان
بەیێك بکەون ، پڕ بلێسەکەن جیهان
نبتۆن وئۆرانۆس لێكدەن ولەناکاو
لە چەرخەوە بۆ زەمین تاویدا کەیوان (١)
ڕۆژ ساردو بکوژێتەوە ، لە جێی ئەوا
(٢)سها لوەبدا ، سهیل (٣) بێتە تابان
ئەمانە دوور نین ببن بەلام ئەبتە دوور
دلداری تۆم لەسەرا دەرچی هەیگیان !

١ ـ زحل
٢ ـ بنات النفس
٣ ـ کاروان کوژ

لە ئەدەبیاتی سەعدی شیرازی (دووانی مۆم وپەروانە) ی وەرگێڕاوە .

دووانی مۆم وپەروانە

لە یادمە شەوێ چاوم نەچوەخەو
بیستم پەروانە بە مۆمیی ووتشەو
منێکی دلدار بسووتێم حەقە
گریان ، سوتانت چییە بێنقە ؟
وتی دلدارەی ! بی تەنەکەی من
شیرینی ڕۆیی یار شیرنەکەی من
کە شیرین ڕۆیی لەمن سەر لەبەر
وەك فەرهاد ئاوی دائەڕژێ لەسەر
ئەی گۆتو هەرکات فرمێسکی پڕدەرد
ئەهاتە خوارێ بەسەر ڕویی زەرد
ڕەوای یەکێکە دلداری کردن
خۆی بگرێ بێدەنگ هەتاکو مردن
تۆ هەلدێی لەپێش گڕێکا هەیخاو
وەستاوم تا ئەسوتێم تەواو
بە ئاگری دلداری گەر بسوتێ پەڕ
من بینە اسوتام لە پێ هەتا سەر
ئەدواو ئەسوتا دووکەلی لەسەر
دووایی دلداری وایە بێ خەبەر
فیدایی لە ئامانج هەلناگرێ چەنگ
ئەگەر بۆسەری تیر باری یا سەنگ
پێت ئەلێم نەکەی بچیە ناو دەریا
کە چوی خۆت بدە دەس لافاویا

ئەمەش نموونەیێکی ترە لە شیعری فارسی وەریگێراوە بەناوی

(گفتوگۆی بولبولو پەروانە)

بیستم پەروانە ئەم کاتەی بولبول
ئەیناڵاند لە تاو دەردی عشقی گول
پێی ووت ئەم بانگوهاوارەت چییە ؟
لە دەست مەعشوقەت ئەم کارەت چییە ؟
پێویستە عاشقی لەمنەوە فێربن
کەهیچ ناناڵم لە کاتی سوتن
ئەمەی بیست بولبول گریا پڕ بەزار
کەمن بەخت ڕەشم ئەتۆی بەختیار
بەختت یاوەرەو خۆشی وخەندەی
کە گیان لە ژێر پێی مەعشوقەت ئەدەی
هیچ کەس بە حالی من نەبێ خودا
یارم لە پێش چاو ئەدرێتە بەربا
پێویستە لە سەر ئەم ژینەم گریان
کەبێ یار ئەبێ بەرێ کەم ژیان